

JASNA OMEJEC, PREDSDJEDNICA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

U slučaju »Glavaš« nismo prejudicirali presudu

Razgovarao
Dubravko GRAKALIĆ

Odluka Ustavnog suda o ukidanju pritvora optuženicima u slučaju »Glavaš« uzburkala je javnost. O uzrocima i posljedicama takve neočekivane odluke te o problemima hrvatskog pravosuđa i recentnim poslovima ustanove kojoj je na čelu razgovarali smo s Jasnom Omejec, predsjednicom Ustavnog suda Republike Hrvatske.

- Gospođo Omejec, Ustavni sud je u srijedu ukinuo rješenja o pritvoru troje optuženih u slučaju »Glavaš«?
- Oprostite, moram Vas ispraviti. Ustavni je sud ukinuo rješenja o daljnjem produženju njihova pritvora, što nije isto.

- Posljedice su iste. Oni su pušteni na slobodu.

- Da, u specifičnim okolnostima tih konkretnih slučajeva. Poznato je da još nije donesena nikakva pravomoćna presuda suda kojom bi se utvrdilo da su te osobe krive za počinjenje kaznenih djela za koja ih se tereti u optužnici. Unatoč tome, one su neprekidno u pritvoru još od 2006. godine. Treća je bitna činjenica faza u kojoj se danas nalazi taj kazneni postupak. Ustavni je sud sve te činjenice morao uzeti u obzir kad je ispitivao ustavnopravnu prihvatljivost daljnjeg zadržavanja optuženih u pritvoru. To, naravno, nema veze s pitanjem jesu li ti pojedinci stvarno počinili dotična kaznena djela ili ne.

- Ipak, Ustavni sud ih je oslobodio iz pritvora unatoč osobito teškim okolnostima djela za koje ih se tereti. Jeste li uzeli u obzir da su te osobe optužene za najteži ratni zločin protiv civilnog stanovništva?

- Naravno, i zato je njihov dosadašnji pritvor bio osnovan, što je Ustavni sud i sam potvrdio svojim odlukama kojima je odbijao njihove prethodne ustavne tužbe. Ponavljam, ova odluka, koja omogućuje njihovu obranu sa slobode, ništa ne znači u odnosu na krajnji ishod kaznenog postupka.

- Što se onda promijenilo?

- Svako oduzimanje slobode osobe prije sudskog pravorijeka o njezinoj krivnji - bez obzira za koje je djelo optužena - postaje u jednom trenutku, protekom vremena, neprihvatljivo. Mi tu osnovnu lekciju o vrijednosti osobne slobode čovjeka moramo naučiti ako

želimo biti demokratsko društvo utemeljeno na načelu vladavine prava. Pritvor je samo mjera osiguranja nazočnosti okrivljenika u postupku. Pritvor nije i ne smije biti kazna niti se za pritvorenika smije pretvoriti u kaznu. U konkretnim slučajevima o kojima razgovaramo dogodilo se upravo to.

- Jeste li svjesni da takvu odluku Ustavnog suda najvjerojatnije neće dobro prihvatiti dio hrvatskih građana i aktualna vlast?

- Ne opterećujem se time. Ustavni sud ima obvezu štiti ljudska prava zajamčena Ustavom i Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Pravo na osobnu slobodu pod određenim okolnostima i u određenom trenutku može postati jače od javnog interesa da se pritvor osobe nastavi. Dužnost je Ustavnog suda da u tom trenutku reagira ako želi ostvariti svoju ustavnu zadaću, neovisno o svim drugim okolnostima. Ustavni je sud upravo tako postupio u konkretnom slučaju. To je u skladu i s praksom Europskog suda u Strasbourgu. Bitno je dakle da smo ovdje u cijelosti poštovali europske standarde.

- Zašto to umjesto Vas nisu učinili nadležni redovni sudovi?

- Ne dvojim da bi i nadležni sudovi, uključujući Vrhovni sud, postupili na istovjetan način u sljedećem obveznom preispitivanju osnovanosti tih pritvora.

- Ipak, dvoje optuženih ostalo je u pritvoru.

- Da. Oni nisu podnijeli ustavne tužbe Ustavnom sudu, kao što je to učinilo troje ostalih pritvorenika. To ne bih komentirala, jer se ne tiče Ustavnog suda.

- Završimo tu priču. Nosi li ta odluka Ustavnog suda neku općenitiju poruku koja je izdize iznad pojedinačnih slučajeva na koje se odnosi?

- Naravno, onu koja se ponavlja u mnogobrojnim drugim odlukama ovog suda - država je dužna organizirati svoj pravni poredak na način koji omogućuje pravilno, uredno i brzo vođenje sudskih postupaka. Time se na najbolji način sprječavaju moguće povrede cijelog niza ljudskih prava. Ova je odluka u tom smislu poticajna.

- Smatrate li da će reforma pravosuđa polučiti željeni rezultat?
- Ne dvojim da je hrvatska država sposobna ispuniti obveze koje sam prethodno spomenula.

Jasna Omejec

- Gospođo Omejec, svi dosadašnji izbori sudaca Ustavnog suda trpjeli su ozbiljne kritike, najviše zbog sumnji u njihovu kompetentnost.

- Dok je svijeta i vijeka, kako kaže naš mudri narod, bit će tako. Hrvatska u tome nije iznimka. U svim je demokratskim društvima izbor sudaca ustavnog suda tema širokih i često žestokih rasprava, jer je taj izbor silno važan državno-pravni čin. Stoga se mišljenja o osobama koje su najpogodnije za obavljanje te važne državno-pravne funkcije u jednom demokratskom društvu mogu znatno razlikovati. Bilo bi zabrinjavajuće da je suprotno.

- Uz taj se izbor uvijek veže prevelik utjecaj politike.

- Politika je vezana uz izbor sudaca Ustavnog suda po naravi stvari, jer ih bira nacionalni parlament. To ne bi smjelo biti sporno. Mislim da nerazumijevanje izvire iz pogrešnog poistovjećivanja Ustavnog suda s redovnim sudovima.

- Možete li to pojasniti?

- Vrlo rado. Ustavni sud nije dio sudstva, on nije nikakav redovni sud višeg ili najvišeg stupnja. On je vrhovno ustavno tijelo koje je osnovano radi kontrole ustavnosti djelovanja svih

triju grana državne vlasti. Zato Ustavni sud ne pripada sustavu državne vlasti i nije njegov dio. On se često naziva »četvrtom« državnom vlašću, jer kontrolira ustavnost rada i Hrvatskog sabora i hrvatske Vlade i predsjednika države i domaćih sudova.

- Ako je on četvrtá državna vlast, nije li onda predsjednik Ustavnog suda četvrtá osoba u državi?

- Jest, u pravnom smislu. Ustavni sud je čuvar Ustava i zaštitnik građana od nasrtaja države u njihova individualna prava. Zato ustavni suci imaju ekskluzivan pravni položaj u državi i zato u koncepciji ustavnog sudovanja koja danas vlada Europom kod njihova izbora nema mjesta javnom oglasu kojim se ljude poziva da se jave za kandidate. Nažalost, to se kod nas čini od 2002.

- Tko bi trebao Hrvatskom saboru predlagati kandidate za suce Ustavnog suda?

- Izbor ustavnih sudaca u svim europskim državama u isključivoj je nadležnosti najviših državnih tijela, bilo parlamenta na prijedlog predsjednika države ili kralja na prijedlog parlamenta i/ili vlade. Ponegdje pravo predlaganja određeno broja kandidata imaju i najviši sud ili zajedno najviši

Politika je vezana uz izbor sudaca Ustavnog suda po naravi stvari, jer ih bira nacionalni parlament. To ne bi smjelo biti sporno. Mislim da nerazumijevanje izvire iz pogrešnog poistovjećivanja Ustavnog suda s redovnim sudovima. Ustavni sud nije dio sudstva, on nije nikakav redovni sud višeg ili najvišeg stupnja. Ustavni sud ne pripada sustavu državne vlasti i nije njegov dio. On se često naziva »četvrtom« državnom vlašću, jer kontrolira ustavnost rada i Hrvatskog sabora i hrvatske Vlade i predsjednika države i domaćih sudova

sudovi u zemlji. Kombinacije su različite, ali se sve temelje na zajedničkoj odgovornosti najviših državnih tijela za taj izbor.

- Jeste li zadovoljni rezultatima Ustavnog suda koji su do danas postignuti?

- Ustavni je sud do danas donio nekoliko iznimno važnih odluka koje su direktno utjecale na daljnji smjer cjelokupnog državnog i društvenog života Hrvatske, i na njih sam ponosna. Međutim, to je minorni broj odluka u odnosu na broj predmeta koje Ustavni sud rješava. A rješava ih na stotine tjedno, na tisuće godišnje! Dužnost mi je naglasiti da je posve neprihvatljivo opterećivati Ustavni sud golemim brojem predmeta koji nemaju nikakvo ustavnopravno značenje.

- O kojim je predmetima riječ?

- O ustavnim tužbama, u prvom redu. Ustavni sud ih zaprima nekoliko tisuća svake godine. I svake godine ih je sve više. Za većinu ih se, međutim, uopće ne bi moglo reći da su ustavne tužbe, jer se u biti radi o klasičnim žalbama ili revizijama koje se upućuju Ustavnom sudu kao da je on redovni sud. U svakom tom slučaju sud mora provesti cjelovit pravni postupak koji zahtijeva angažiranje cjelokupnog ustavnosudskog aparata. Podsjećam da Ustavni sud ima 13 sudaca, od kojih predsjednik suda nije zadužen za predmete. Dakle, danas je situacija takva da se ustavne tužbe pišu kao da bi 12 ustavnih sudaca bilo dužno kontrolirati zakonitost svake sudske presude koja je u ovoj zemlji donesena, a kojom je stranka nezadovoljna. To je neprihvatljivo, jer poništava smisao i svrhu ustavnog sudovanja. Tu vidim probleme koje je nužno što prije riješiti.

- Na koji se način oni mogu riješiti?

- Promjenom Ustava i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu. Treba ići slovenskim primjerom. Ustavno sudovanje u Sloveniji i Hrvatskoj uređeno je na sličan način. Da podsjetim, slovenski se predsjednik dr. Danilo Türk 24. travnja ove godine obratio Državnom zboru, slovenskom parlamentu, samo s jednom temom: da ih upozna sa svojim stajalištima o djelovanju i ulozi Ustavnog suda, tražeći od parlamenta promjenu Ustava u dijelu koji uređuje ustavno sudovanje. To je pitanje, po njegovim riječima, temeljno sa stajališta djelovanja države. Govor predsjednika Türkra vrijedi pročitati. Doista je poučan i koristan. Izvanredan. Slovenski je parlament prihvatio njegovu inicijativu.

- Mislite li da je realno očekivati da i hrvatski parlament tako postupi?
- Ne vidim nijednog valjanog razloga koji bi tome bio smetnja.

- Za kraj, priča se da je Vaš službeni posjet Ustavnom sudu Južne Koreje početkom rujna bio vrlo uspješan. Članak o Vama objavljen je u najtiražnijim korejskim novinama, a spominje Vas i Herald Korea, koji izlazi na engleskom jeziku.

- Informacije su točne, samo ne znam kako ste do njih došli. Bolje da ne pitam, zar ne? U svom nastupnom govoru u povodu izbora za predsjednicu suda rekla sam da hrvatski Ustavni sud mora postati prepoznatljiv u svijetu. U Koreji su se susreli predstavnici ustavnih sudova iz gotovo 40 država svijeta. To je bila prilika za jačanje položaja hrvatskog Ustavnog suda unutar svjetske zajednice ustavnih sudova. Pozivi za sudjelovanje na raznim međunarodnim konferencijama koji svakodnevno stižu iz cijelog svijeta potvrđuju onu Galileovu - ipak se kreće.